

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— "
četrt leta 2:50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Veliko zborovanje naprednega učiteljstva v Trstu.

XXIII. skupščina Zaveze dne 4. in 5. t. m.

Mi vstajamo in vas je strah. — Napredna javnost za napredno učiteljstvo. — Pred zborovanjem. — Pričetek zborovanja. — Zborovanje delegacije. — Izlet. — Glavno zborovanje. — Poučni izleti. — Odmev našega zborovanja po domovini. — Rezultati.

(Konec).

Debata o tajnikovem poročilu.

Tajnikovo poročilo je bilo, kakor smo že rekli, sprejeto z viharim odobravanjem.

Nudilo nam je pa tudi vsestranski vpogled v notranje delovanje Zaveze in njenih društev. A ne samo to, dalo nam je direktive za naše nadaljnje delovanje in nas opozarjalo na nedostatke sedanjega dela.

Izmed debate omenjamo pojasnilo [tov. Česnika] glede bojkotiranja naših listov od strani krajnih šolskih svetov.

Naše ped. liste mečejo kr. šol. svet iz knjižnic ven ali jih pa nočejo plačati. To ravnanje je naravnost protizakonito, ker imajo okr. uč. konf. — in domače konf. — pravico sklepati o nabavi knjig, tiskovin in učil. Če torej krajni šol. svet noče naročiti predlaganih učil, tedaj je po sklepu in [odloku] c. kr. dež. šol. sveta na Kranjskem okrajni šolski svet upravičen naročiti na račun krajnega šolskega sveta ista predlagana učila.

(Op. uredn.: V tej zadevi bi svetovali vedno in dosledno vlagati rekurze in se pri tem sklicevati na odlok c. kr. dež. šol. sveta in na določila drž. zakona.)

Tov. Brinar je pojasnil zadevo in razmerje socialnega odseka na Štajerskem do „Zvezne trgovine“ v Celju.

Učiteljstvo samo ni nikdar zahtevalo od Zaveze oz. Zavezinih listov, kakega popusta in tudi ni do zadnjega — dokler se ni o tem sklepalo v božični seji upravnega odbora Zaveze v Ljubljani — vedelo, da je „Zvezna trgovina“ zahtevala 25% od razpečenih tiskovin ki jih ji je pravzaprav socialni odsek odstopil.

(Op. uredn.: Stvar se je od upravnega odbora in sedaj od delegacije vzela na znanje

in je želeli, da se nam v prihodnje ne bo potreba več baviti z enakimi zadevami.)

Novo zanimivost nam je pa prinesla debata z ozirom na kranjsko persekucijo učiteljstva zaradi čitanja časopisov na ulici.

Ljut boj na Kranjskem, ki ga bojuje v prvi vrsti učiteljstvo, nas uči o marsičem in nam zbujajo spomine tudi nazaj.

Strast gotovih gospodov in krogov privaja te do pedagoške vzvišenosti, da vidijo v učitelju vzvišeno bitje, ki sme delati vse, le to ne, kar ga „ponižuje“ in napravi naravno družabno bitje človeškega rodu — človeka.

Naravnost malikovavstvo propagirajo ti krščansko-misleči gospodje, ker menijo, da ne sme otrok spoznati človeške narave učitelja, da ga ne sme spoznati kot družabno bitje, ampak ga mora oboževati kot najpopolnejše bitje — malika; kar je izrodek dr. Šustersičevega pedagoškega naziranja in izrodek njegovih eksotično oblikovanih pedagoških načel:

„Le črevlje sodi naj kopitar“ in gotovo jih je tembolj upravičena soditi Šustersičeva gospoda.

Da je temu resnica, sledi:

Svoječas se je od kranjskega [dež. šol. sveta] izdala prepoved, da ne smejo kateheti potom šolskih otrok razdeljevati „Domoljuba“.

Ta prepoved se je takoj na to zopet preklicala; torej se je direktno dovolilo, da smejo šol. otroci raznašati politične časopise — najbolj hujskajoče časopise zoper učiteljstvo — da smejo kateheti v šolo k pouku prinašati politične časopise.

Taka je morala kranjskega dež. šolskega sveta!

Kar se dovoljuje katehetu in učencu, da, niti tisočinko tega, se ne dovoljuje posvetnemu

učitelju; da, se celo omejuje njegovo državljansko pravico in svobodo.

V tem oziru se je izreklo, da naj vsak učitelj, ki se mu omejuje celo pravice drž. osnovnega zakona, dosledno pritožuje na višje instance. Zoper postopanje dež. šol. sveta glede „Domoljuba“ je potreba vložiti protest. Občine naj se pa od strani učiteljstva pripravijo do tega, da bodo tudi protestirale proti postopanju dež. šol. sveta vsakokrat, kadar so prizadete; po dvakratnem zgledu ljubljanskega občinskega sveta in v zadnjem slučaju radovljiškega obč. sveta.

Naše geslo bodi: V znamenju protestov in rekurzov na višje instance!

Poročila o Zavezinih listih.

Položaj Zavezinih listov se je reševal in razmotrival prvič po proglašenju bojkota vsem našim listom in vsega, kar se tiska v naši tiskarni.

Učiteljski Tovariš.

Na božji poti na Brezjah, je že pred leti proglasil Slomškar Pirnat popolen bojkot Uč. Tov.

Od tedaj naprej se Uč. Tov. dobro razvija in napreduje. Število naročnikov konstantno raste, sotrudištvo postaja agilnejše in uspehi in moč dobrega stanovskega časopisa postaja od dne do dne vidnejša.

Nič ne drži tako trdno in trajno duhov skupaj nego dober stanovski list, to smo izkusili in izkušamo danes — v najhujši nevihti nad našim stanom. Časopis je naš voditelj k enotnosti, on je glasnik želj in idej nas in vsakega posameznika. On je prapor našega stanovskega demokratizma, naše stanovske zavdnosti, ki nas vodi do skupnih zmag.

baje kar same izpremeniti in izboljšati šolske razmere. Do izdaja novih šolskih predpisov naj se učitelji strogo drže starih. Učiteljske konference smejo staviti le predloge.

To je bil mrzel curek, ki je predrzne šolmaštrske želje takoj ukrotil.

L. 1855. 3. julija, po zmagoviti reakciji, pa toži namestništvo potom škofijskega konzistorija, da se učiteljske konference v okolici ne vrše, dasi bi se morale mesečno. Nalaga okoliškim učiteljem, da se zasedaj udeležijo mesečnih učiteljskih konferenc na glavni normalki v Trstu. Zanje pa bo sklicana posebna konferenca na Opčinah z vzporedom:

1. Kako naj vpliva učitelj pri nadzoru vanju mladine pri šolski maši z dobrim zgledom na učence.

2. O uvedbi glaskovalne metode.

Ta konferenca se je vršila dve leti kasneje, t. j. 9. julija 1857. ob 10. uri zjutraj. Okrožnica škofijskega konzistorija nam poroča leto kasneje (19. maja 1858.) o uspehu te konference tako-le: Namestništvo je zadovoljno

s tem, kar so učiteljske konference dosedaj podale. Učitelji, ki so zadržani pri h konferencah, naj odgovore na stavljenja vprašanja pismeno. Te odgovore je priložiti zapisniku. Glaskovalne metode mnogo učiteljev ne uporabljajo, ker je ne pozna zadostno. Okrožno šolsko nadzorstvo naj skrbi, da se bo učiteljstvo z njo dobro seznanilo. Določi se program prihodnje učiteljske konference: 1. Kako pospešuj učitelj šolski obisk. 2. O disciplini, pazljivosti in glasnem odgovarjanju otrok. 3. Računstvo na pamet v oddelku malih.

L. 1867. najdemo še sledečo sled o učiteljskih konferencah v konkordatni dobi. Škofijski konzistorij izjavlja v okrožnici 15. junija 1868: Odgovori na stavljenja vprašanja v minolem šolskem letu (1867.) obdržane učiteljske konference so splošno zadovoljivi. Posebno dobro so odgovorili: Jakob Čenčur, Josip Jančar, Jak. Stvarnik in Ivan Furlani. Jančarjev odgovor se je vposlal c. kr. min. za uk.

(Dalje.)

Položaj in stanje našega stanovskega glasila pred leti ni bilo ugodno, a je danes uravnano. Kaj je bilo temu vzrok — ne bomo razmotrivali, pač pa poudarjamo naprej in naprej: Širite naš tisk, pridobivajte oglasov, ravnajte se po njega vodilih in sodelujte pri njem! (Burno ploskanje.)

Če se pritožujete zoper [nepopolnost] poročil, ste sami krivi, ker ne poročate!

Z zvišanjem naročnine na 10 K, s skrajšanjem priloge, s pridobivanjem novih naročnikov, z ustavljanjem lista malomarnim naročnikom se je stanje Uč. Tov. že znatno izboljšalo. A tudi pri tem ne smemo ostati. Naš urednik je za velikanski trud, ki ga ima z listom, naravnost sramotno plačan; sotrudiniki so često žrtve stanovske malodušnosti in malomarnosti in često tudi lenobe — smešne želje po počitku.

Bačunati pa moramo tudi s tem, da je krog čitateljev Uč. Tov. zato majhen, ker smo učitelji maloštevilnega slovenskega naroda.

Zatorej opozarjamo vsakogar, kdor nas kritizira, tudi na to, da se vpraša: Sem li upravičen kritizirati; sem li že za list kaj storil? (Dobro!)

Število naročnikov se še lahko zveča in se bo tudi upravništvo potrudilo, ker to dobro razumeva svojo nalogo ter že sestavlja imenik naročnikov in nenaročnikov za posamezne okraje, da ta imenik dopošlje zaupnikom posameznih okrajev, ki pridobijo novih naročnikov in priporočijo, komu naj se list pošlje na ogled.

Drugo leto pa pride itak na skupščini tudi v razgovor, kako najti modus, da bo vsak naš organiziraneec prejemal stanovski naš list.

Upravniško poročilo nam je podal tov. Pretnar. Račun Učit. Tov. se je odobril po kratki debati, v katero je posegel tov. Gnuš.

To poročilo naj podajo delegati posameznim Zavezinih društvom.

Popotnik.

Tudi Popotnik koraka vztrajno po pedagoškem polju naprej, nam kaže pot v našem šolskem boju; urednik in sotrudiniki opravljajo to požrtvovalno delo.

Za njim pa hiti meč osvete, hiti, da bi ga prehitel in mu prestrigel pot življenja — v znamenju bojkota!

A njega življenjska sila je tesno združena z življenjsko silo duha učiteljstva — in te ni v stanu streti bojkota.

V znamenju tega načela je podal tov. L. z n. r. poročilo o stanju Popotnika.

Ne sme je biti šole in ne napredujočega posameznika, ki bi ne bil naročen na Popotnika, bodi naše geslo in naš odgovor na napovedani bojkot. (Tako je!)

LISTEK.

Slovensko šolstvo v tržaški okolici v dobi konkordata.

Spisal Ferdo Plemič.

(Dalje.)

V. Učiteljske konference.

L. 1848. je poleg drugih iluzij prineslo tudi učiteljske konference. Kako so se te obnesle, posnemamo iz sledečih uradnih spisov:

Ministrski odlok 2. septembra 1848 govori: Učiteljstvo naj se shaja mesečno v konferencah; zasedaj neobligatno. Konference sklicuje in jim načeljuje okrajni šolski ogleda in škof. Zapisnike je poslati potom okrajnega šolskega ogleda in škofijskega konzistorija deželni vladi.

Koj leto nato pa pride potom škofijskega konzistorija opomin, da so učiteljske konference ponekod prekoračile svoj delokrog. Hotele so